

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 1Snz/1/2023
Identifikačné číslo spisu: 1020200325
Dátum vydania rozhodnutia: 4. apríla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:1020200325.1

UZNESENIE

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v právnej veci žalobcu Y.. F.. R. A., nar. X. R. XXXX, bytom M. XX, XXX XX F. F., proti žalovanej Univerzite Komenského v Bratislave, so sídlom Šafárikovo nám. 6, 814 99 Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. OV 438/2020 D VI/1 zo dňa 5. februára 2020, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1S/58/2020-196 zo dňa 20. mája 2021, o námietke zaujatosti vznesenej žalobcom proti sudcom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Mariánovi Trenčanovi a JUDr. Elene Berthotyovej, PhD., takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Marián Trenčan a JUDr. Elena Berthotyová, PhD. n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 2Svk/7/2021.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 1S/58/2020-196 zo dňa 20. mája 2021 podľa § 190 Správny súdny poriadok (ďalej len S.s.p.) žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ako nedôvodnú zamietol.
2. Proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1S/58/2020-196 zo dňa 20. mája 2021 podal žalobca kasačnú sťažnosť.
3. Krajský súd príslušný spis predložil Najvyššiemu správneému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší správny súd“) na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti. Vec bola pridelená na rozhodnutie senátu 2S pod sp. zn. 2Svk/7/2021.

4. Dňa 28.03.2023 žalobca vzniesol námietku zaujatosti voči sudcom JUDr. Mariánovi Trenčanovi a JUDr. Elene Berthotyovej, PhD., ktorú odôvodnil tým, že podľa publikovaných pojednávanií má byť verejné vyhlásenie rozhodnutia žalobcovej veci dňa 30.03.2023 a má ho urobiť senát 2S zložený z predsedu senátu JUDr. Mariána Trenčana a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M. Z rozvrhu práce vyplýva, že správne zloženie senátu 2S je JUDr. Elena Berthotyová, PhD., JUDr. Marián Trenčan a prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD. Žalobca má pochybnosti, že ako dlho a ako veľmi pôsobil sudca prof. Vačok na ostatných členov senátu. S prof. Vačokom má žalobca negatívne skúsenosti aj osobne, pretože má dodnes za to, že bol jeho nezákonným oponentom jeho druhej prepracovanej verzie diplomovej práce, ktorú ohodnotil známku E. Po tichom oznámení svojho vylúčenia (prof. Vačoka) a potenciálnom vplyve na druhých členov senátu 2S nemá dôveru v nestrannosť rozhodnutia o jeho kasačnej sťažnosti. Žalobca má za to, že objektívne pochybnosti o dobe od kedy je prof. Vačok z rozhodovania vylúčený a jeho prípadný blízky vzťah s jedným prípadne oboma členmi senátu 2S stoja minimálne za prieskum. Týmito námietkami sleduje spravodlivé a nestranné rozhodnutie vo veci, nakoľko ani jedno z predchádzajúcich rozhodnutí vydaných Univerzitou Komenského ani Krajským súdom v Bratislave takým nebolo. Dňa 03.04.2023 bolo najvyššiemu správne súdu doručené podanie žalobcu, v ktorom doplnil námietku zaujatosti vznesenú voči sudcom JUDr. Mariánovi Trenčanovi a sudkyňi JUDr. Elene Berthotyovej, PhD. v tom zmysle, že členka senátu JUDr. Elena Berthotyová, PhD. na podujatí v súdnej sieni univerzity reprezentovala najvyšší správny súd s prednáškou. Z uvedeného teda vyplýva, že práve členovia senátu 2S majú blízko k univerzite. Uvedenú skutočnosť sa žalobca dozvedel dňa 02.04.2023.

5. Sudca najvyššieho správneho súdu JUDr. Marián Trenčan sa k uvedenej námietke zaujatosti vznesenej žalobcom vyjadril tak, že nie je v žiadnom vzťahu k účastníkom konania a nemá ani iný pomer k predmetnej veci, ktorý by mohol vzbudiť akúkoľvek pochybnosť o jeho nezaujatosti. Neexistuje žiadny dôvod, pre ktorý by mal mať s prof. Vačokom o tejto veci komunikovať a žiadna takáto komunikácia sa ani neuskutočnila. Domnienka, že prof. Vačok, ktorý je profesorom práva a pedagóg Právnickej fakulty Univerzity Komenského a ktorý je zároveň sudcom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, bude vo veci svojho bývalého študenta akýmkoľvek spôsobom pôsobiť na členov senátu, z ktorého sa sám nechal vylúčiť, je úplne neprípustná a svedčí o neprijateľnej predstave žalobcu o integrite sudcov Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ktorú odmieta. Z uvedených dôvodov nevidí dôvod pre vylúčenie jeho osoby z pojednávania a rozhodnutia veci.

6. Sudkyňa najvyššieho správneho súdu JUDr. Elena Berthotyová, PhD. sa k uvedenej námietke zaujatosti vznesenej žalobcom vyjadrila tak, že v predmetnej veci sa necíti byť zaujatá pre pomer k veci, účastníkom konania ani k ich zástupcom. S prof. Vačokom má kolegiálny, nie však blízky vzťah. V tejto ani v žiadnej inej veci pridelenej do senátu 2S ju nikdy neovplyvňoval a ani nikdy priamo či nepriamo nepresadzoval záujmy svoje či účastníkov konania. Prístup sudcu prof. Vačoka k pojednávaným veciam v senáte 2S je mimoriadne profesionálny o čom svedčí fakt, že akonáhle sa dozvedel o skutočnostiach zakladajúcich jeho vylúčenie, bezodkladne to oznámil predsedovi Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ktorý ho následne z pojednania a rozhodovania danej veci bezodkladne vylúčil. Prof. Vačok sa pred vylúčením a ani po jeho vylúčení z pojednávania a rozhodovania predmetnej veci žiadnym spôsobom nezaujímal o jej právny názor na predmetnú vec, nikdy o predmetnej právnej veci nediskutovali, a to ani na porade senátu, ani mimo porady senátu. Nevplýval na ňu, ani priamo či nepriamo nenaznačoval, aký má názor na predmetnú právnu vec. Porady senátu 2S k predmetnej právnej veci sa prof. Vačok nezúčastnil. Vzhľadom na uvedené sa necíti subjektívne zaujatá na pojednanie a rozhodovanie v predmetnej veci a nevidí žiadne subjektívne a ani objektívne dôvody, ktoré by mali spochybniť jej nestrannosť.

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky posúdil námietku zaujatosti vznesenú žalobcom proti sudcom najvyššieho správneho súdu JUDr. Mariánovi Trenčanovi a JUDr. Elene Berthotyovej, PhD., pojednal ju v intenciách právnej úpravy obsiahnutej v ustanoveniach § 87 a nasl. S.s.p. a dospel k záveru, že niet zákonného dôvodu na ich vylúčenie z pojednania a rozhodovania v predmetnej veci.

8. Podľa § 87 ods. 1 S.s.p. sudca správneho súdu je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti, alebo ak konal, či rozhodoval vo veci ako zamestnanec orgánu verejnej správy.

9. Podľa § 87 ods. 2 S.s.p. vylúčený je i sudca správneho súdu, ktorý prejednával a rozhodoval tú istú vec na správnom súde inej inštalácie.

10. Podľa § 87 ods. 3 S.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu správneho súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

11. Účelom právnej úpravy ustanovenej v citovanej právnej norme § 87 S.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu, k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: (i) k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť), (ii) k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)], (iii) k zástupcom účastníkov konania.

12. Pomer k veci ako okolnosť spochybňujúca nezaujatosť sudcu predpokladá situáciu, keď sudca je právne zainteresovaný na výsledku konania. O pomere k účastníkovi alebo k zástupcovi ako okolnosti vzbudzujúcej pochybnosti o nezaujatosti sudcu možno uvažovať, ak sa zakladá na príbuzenstve, či iných kladných alebo záporných vzťahoch sudcu k účastníkom alebo k ich zástupcom. Zákom predpokladané dôvody podmieňujúce zaujatosť alebo nezaujatosť sudcu na prejednanie a rozhodnutie pridelenej veci musia vyplývať z objektívnych skutočností. Pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci nepostačujú subjektívne pocity, resp. domnienky účastníka konania, z dôvodu ktorých tvrdí, že má pochybnosti o nezaujatosti sudcu na prejednanie a rozhodnutie veci, (ako aj je nepostačujúci subjektívny názor konajúceho sudcu, že sa cíti byť zaujatý na prejednanie a rozhodnutie mu pridelenej veci).

13. Zaujatosť konkrétneho sudcu v prejednávanej veci musí vyplývať z objektívnych okolností podmieňujúcich jeho vzťah k predmetu konania alebo jeho vzťah k účastníkom tohto konania alebo k ich zástupcom. Povinnosť preukázať okolnosti odôvodňujúce zaujatosť konajúceho sudcu na prejednaní a rozhodnutí mu pridelenej veci spočíva na tom, kto vzniesol námietku zaujatosti. Na druhej strane k záveru o tom, že sudca je vylúčený, nie je potrebné, aby bolo preukázané, že je zaujatý. Na vylúčenie sudcu postačuje, ak možno mať so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, pochybnosti o jeho nezaujatosti, dôvodnosť ktorých musí však vyplývať z objektívne preukázateľných skutočností.

14. Nestrannosť treba skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade treba zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade treba zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti v danom smere. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku.

15. Existencia nestrannosti musí teda byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, t. j. zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (pozri rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. III. ÚS 16/00).

16. Neustrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Neustrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako „absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci.“.

17. Za objektívne pritom nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci pristupuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine iura et studio“, teda nezávisle a nestranné.

18. Predpokladom skutočného uplatnenia zásady rovnosti účastníkov v konaní a zaistenia záruk správneho a spravodlivého rozhodnutia je, aby v konaní konal a rozhodoval sudca nezaujatý, ktorý nie je v žiadnom osobnom vzťahu k účastníkom a k ich zástupcom, a ktorý nie je žiadnym spôsobom zainteresovaný na výsledku konania. V súlade s tým zákon vo vyššie citovanom ustanovení § 87 ods. 1 S.s.p. stanovuje ako dôvody vylúčenia sudcu sudcov pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom. Zákon zakladá vylúčenie sudcu na existencii určitého dôvodu vymedzeného takými konkrétne označenými a zistenými skutočnosťami, vo svetle ktorých sa javí sudcova nezaujatosť pochybnou. Vylučuje sa tým subjektívny pohľad na vylúčenie sudcu.

19. V tejto súvislosti najvyšší správny súd poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo veci sp. zn. III. ÚS 47/05, v ktorom ústavný súd vyslovil právny záver, že „... obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, to znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci“. Ústavný súd neustrannosť sudcu judikoval aj v ďalších rozhodnutiach (pozri bližšie napr. sp. zn. III. ÚS 71/97, I. ÚS 73/97).

20. V danej súvislosti najvyšší správny súd dáva do pozornosti, že sudca je predstaviteľ súdnej moci. Právomoc súdu sudca vykonáva na nezávislom a nestrannom súde oddelene od iných štátnych orgánov. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranné, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Podľa § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“) v záujme záruky nezávislosti a neustrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný dbať svojím správaním na to, aby jeho neustrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. V občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Z toho vyplýva, že sudca musí byť nielen nestranný, ale sa musí ako nestranný javiť navonok.

21. Práve osobitný vzťah sudcu k štátu musí sudcovi umožniť konať a rozhodovať nezávisle a nezaujato vo všetkých veciach, teda aj vo veciach podliehajúcich súdnemu prieskumu. K tomuto postojú čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky výslovne sudcovi priznáva nezávislosť pri výkone jeho funkcie.

22. Vo svetle vyššie uvedeného dospel najvyšší správny súd k záveru, že skutočnosti uvádzané žalobcom nie sú takými, ktoré by zakladali pochybnosti o nezaujatosti sudcov JUDr. Mariána Trenčana a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., konať a rozhodovať v predmetnej veci. Podľa § 90 ods. 2 S.s.p. v námietke zaujatosti musí byť okrem všeobecných náležitostí podania uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, kedy sa účastník konania podávajúci námietku o dôvode vylúčenia dozvedel a dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť. Žalobca sa však vo svojom podaní obmedzil iba na

veľmi všeobecné tvrdenia, avšak ani v náznaku neindikuje existujúci pomer namietaných sudcov najvyššieho správneho súdu k veci, účastníkom konania, ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní. Z námietky zaujatosti jasne vyplýva negatívna skúsenosť žalobcu s prof. JUDr. Jurajom Vačokom, PhD. z čias jeho pôsobenia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. Námietky žalobcu majú podľa názoru najvyššieho správneho súdu skôr špekulatívny charakter ako racionálny, s cieľom oddialenia riadneho prejednanie veci, v ktorej bol pred vznesením námietky zaujatosti vytýčený termín pojednávania.

23. Najvyšší správny súd k veci dodáva, že predmetná vec napadla na najvyšší správny súd dňa 22.09.2021 a vec bola pridelená JUDr. Mariánovi Trenčanovi ako sudcovi spravodajcovi na prejednanie a rozhodnutie. Bezodkladne po nápade veci oznámil člen senátu 2S prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD. predsedovi najvyššieho správneho súdu skutočnosti, ktoré podľa jeho názoru zakladali jeho dôvod na vylúčenie z veci pre pomer k účastníkom konania. Predseda najvyššieho správneho súdu uznesením zo dňa 27.10.2021 rozhodol o vylúčení prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD. z pojednávania a rozhodovania danej veci a určil ako tretieho člena senátu na prejednanie a rozhodnutie veci vedenej pod sp. zn. 2Svk/7/2021 zastupujúcu členku senátu 1S JUDr. Katarínu Cangárovú, PhD., LL.M. K namietaným sudcom najvyšší správny súd uvádza, že žalobca neuviedol žiadne dôvody, ktoré by preukázateľne a objektívne spochybňovali nezaujatosť namietaných sudcov vzhľadom k ich pomeru k veci alebo jeho účastníkom, a preto najvyšší správny súd dospel k záveru, že skutočnosti tvrdené žalobcom, nie sú spôsobilé spochybniť nezaujatosť namietaných sudcov. Žalobca neunesol dôkazné bremeno preukázať okolnosti odôvodňujúce zaujatosť konajúcich sudcov.

24. V tejto súvislosti najvyšší správny súd zdôrazňuje, že základom pre vylúčenie sudcu môžu byť len objektívne existujúce zákonné dôvody. Na dosiahnutie nápravy v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa Správneho súdneho poriadku slúžia predovšetkým opravné prostriedky, nie námietka zaujatosti, ktorej účel je zásadne odlišný. Iba na tomto základe bez ďalšieho nemožno urobiť záver o splnení podmienok ustanovenia § 87 ods. 1 S.s.p., ak súčasne nie sú k dispozícii ďalšie doložené skutočnosti, ktorých konkrétny obsah a charakter by objektivizoval uplatnenú námietku.

25. Súčasťou základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nie je povinnosťou súdu vyhovieť návrhu účastníka súdneho konania, ktorý podal takýto návrh podľa § 90 S.s.p. a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho pojednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je iba povinnosť súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho pojednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (viď. uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 27/98).

26. I keď Správny súdny poriadok v ustanovení § 87 ods. 1 S.s.p. spája vylúčenie sudcov z pojednania a rozhodovania vo veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou, ale aj vtedy, ak možno mať čo i len pochybnosť o ich nezaujatosti (viď. tiež zásady prijaté judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä vo veci Delcourt v. Belgicko, podľa ktorých spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná), nemožno prehliadať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 87 ods. 1 S.s.p. predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z pojednávania a rozhodovania pridelennej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo.

27. Vzhľadom k uvedenému najvyšší správny súd podľa § 92 S.s.p. rozhodol tak, že sudcovia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Marián Trenčan a JUDr. Elena Berthotyová, PhD. nie sú vylúčení z pojednania a rozhodovania vo veci vedenej na najvyššom správnom súde pod sp. zn. 2Svk/7/2021, keď nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by bola z hľadiska § 87 ods. 1 S.s.p. právne relevantná, a ani z vyjadrenia sudcov, nevyplýva taká okolnosť, ktorá by odôvodňovala ich vylúčenie z pojednania a rozhodovania v tejto veci.

28. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0 (§ 147 ods. 2 v spojení s § 139 ods. 4 S. s. p.).

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.